

De pot verwijt de ketel

Gedroeg de jeugd van vroeger zich beter dan de jeugd van tegenwoordig?

Dat was de vraag die de redactie vorige week in deze krant stelde. We kregen een grote hoeveelheid brieven en e-mails binnen, zoals de brief hieronder van de 82-jarige meneer De Zwart uit Utrecht. Wat is jouw mening: ben je het eens met meneer De Zwart of vind je dat hij ongelijk heeft?

Goeie, ouwe tijd

Ik val direct maar met de deur in huis: de jeugd van tegenwoordig groeit op voor galg en rad. Het enige wat die jongens en meisjes van nu weten te presteren, is non-stop praten in hun hippe telefoontjes.

Voor mijn huis is een pleintje waar die snotneuzen tot 's avonds laat rondhangen en natuurlijk weer eindeloos in hun telefoontjes staan te wauwelen. Ik hou ze in de gaten, omdat ze volgens mij altijd iets in hun schild voeren. Zo hebben ze drie weken geleden uit veel tuinen in de straat bloemen geplukt. Dat hoeven ze bij mij zeker niet te proberen! En sinds ik mijn gloednieuwe televisie heb, staan ze dikwijls voor mijn raam te gluren. Heb ik me net comfortabel voor de buis geïnstalleerd, kijken die pottenkijkers gewoon mee.

Waar is toch de eerbied voor oudere mensen gebleven, vraag ik me af. Ik vind dat de jeugd maar weinig respect toont en daar erger ik me groen en geel aan. Ten eerste moet de jeugd eens een keer tevreden zijn met wat ze krijgen. Als ik voor mijn kleinzoon lekkere stampot klaarmaak, moppert hij dat hij het niet lust. Wat een klinkklare onzin, je moet eten wat de pot schaft. Ten tweede kunnen kinderen tegenwoordig zo erbarmelijk zeuren.

Nee, neem dan de tijd dat ik een jongen was en wij thuis als een van de weinigen in onze buurt een radio hadden. We waren er helemaal verrukt van. Als er een hoorspel op de radio was, dan kwam de hele club naar ons huis toe. Mijn moeder kookte vanwege deze speciale gebeurtenis als traktatie griesmeelpudding met rode bessensaus, ik gruwel nog als ik eraan denk. Maar als ik maar lang genoeg zankte, kreeg ik een kaaspannenkoek.

Het is een feit dat er vroeger veel minder geld was en daarom zochten we ons vertier op een andere manier dan vandaag de dag. Ik bewaar fantastische herinneringen aan de ijsfabriek in de haven bij ons om de hoek. Voor de fabriek lagen grote ijsblokken opgestapeld waarmee je groente langer goed kon houden; een koelkast bestond immers nog niet. Voor mijn kameraden en mij was er niets leukers dan tegen die ijsblokken aan plassen. Nelis, de fabrieksopzichter, rende dan altijd woedend achter ons aan. Wij scholden hem altijd uit voor banaan, omdat hij van die kromme benen had. Urenlang hingen we rond bij de haven om de laatste nieuwtjes uit te wisselen en kattenkwaad uit te halen. Die goeie, ouwe tijd ... of ga ik niet met mijn tijd mee en ben ik een ouwe zeur?

Als ik dit allemaal overlees, voel ik een grote grijns in me opkomen, want: de pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet. Of zoals mijn kleinzoon het zo mooi kan zeggen: 'Die jongens van toen waren echt geen haar beter.'

Hoogachtend,
Sijmen de Zwart uit Z. (82 jaar)

Spreekwoorden vertellen een verhaal

Val jij wel eens met de deur in huis? Niet letterlijk, dus dat de deur echt naar binnenvalt als jij het huis in loopt. Nee, figuurlijk: dat je meteen over het belangrijkste begint. Met figuurlijk taalgebruik maak je de taal een stuk afwisselender. Je kunt bijvoorbeeld zeggen: 'Ik was bang toen hij keihard van het klimrek af viel.' Maar je kunt het ook zo zeggen: 'Ik hield mijn hart vast toen hij van het klimrek af viel.' Kortom: met figuurlijke taal zeg je de dingen op een andere, beeldende manier. Dat doe je door een spreekwoord of een uitdrukking te gebruiken.

Uit de riddertijd

Spreekwoorden en uitdrukkingen zijn vaak al lang geleden ontstaan en vertellen daarom vaak een eigen geschiedenisverhaaltje. Neem de uitdrukking *opgroeien voor galg en rad*, wat betekent dat je je niet goed gedraagt en slecht bent opgevoed. Als je je in de middeleeuwen erg misdroeg, kon je worden opgehangen aan de galg. Of de beul brak je armen en benen en je werd vastgemaakt aan een wiel op een paal (een rad). Veel uitdrukkingen hebben te maken met de riddertijd. *Iemand in de gaten houden* betekent: letten op wat iemand doet. In een kasteelmuur zaten kijkgaten waardoor je goed kon zien of er een vijand aankwam. Maar misschien gaat het wel om de gaten in het vizier van een ridderhelm. Het vizier is de klep met openingen op een ridderhelm, waardoor een ridder toch nog goed kon kijken.

Iets in je schild voeren komt ook uit de riddertijd. Elke ridder voerde een wapen in zijn schild: op het schild stond een wapen afgebeeld, zodat iedereen zag bij welke partij de ridder hoorde. Nu betekent de uitdrukking iets anders. Voer je iets in je schild, dan ben je met iets stiekems bezig.

Uit het huishouden

Ook van het huishouden van vroeger zijn veel uitdrukkingen afgeleid. Toen er nog geen elektriciteit was, werd het huis verlicht met olielampjes. Zo'n olielampje werd een snotneus genoemd, omdat er soms wat olie uit de tuit druppelde. Nu bedoel je met een snotneus iemand die nog kind is en nog niet meetelt.

Vroeger hing er een ijzeren pot boven het vuur. Als je wilde weten wat je ging eten, keek je in de etenspot en was je dus een pottenkijker. Nu is een pottenkijker een nieuwsgierig iemand. Moet je eten wat de pot schaft, dan moet je dus eten wat er in de pan (pot) komt (schaft).

In *de pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet*, komen de pot en de ketel uit de keuken van vroeger ook voor. Weet jij wat dit spreekwoord betekent?

Antwoord: Je beschuldigt iemand van een fout, maar zelf maak je die fout ook.